

1.3. Ο ΘΕΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Αντιλήψεις για τη δημιουργία και την προέλευση του κόσμου στις θρησκείες

Ας δούμε τις παρακάτω εικόνες και ας απαντήσουμε στα ερωτήματα: Τι βλέπουμε; Τι σκεφτόμαστε για αυτό που βλέπουμε; Τι είναι αυτό που μας κάνει να αναρωτιόμαστε;

Στη συνέχεια, ας επιχειρήσουμε να συσχετίσουμε τα εικονιζόμενα με φράσεις για τη δημιουργία του κόσμου που θα εντοπίσουμε στο κείμενο της Γένεσης (1, 1-31).

Οι εικόνες αποτυπώνουν τις ημέρες της δημιουργίας. Ξυλογραφίες του Μίχαελ Βόλγκεμυτ (Michael Wolgemut) που κοσμούν το έργο του Χάρτμαν Σέντελ (Hartmann Schedel), *Χρονικό της Νυρεμβέργης* (1493)

Η βιβλική αφήγηση της δημιουργίας

¹ Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ² Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. ³ καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. ⁴ καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ φωτός καὶ ἀνά μέσον τοῦ σκότους. ⁵ καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

⁶ Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνά μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. καὶ ἐγένετο οὕτως. ⁷ καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀναμέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. ⁸ καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα.

¹ Στην αρχή ο Θεός δημιούργησε τον ουρανό και τη γη. ² Η γη όμως ήταν έρημη και ασχημάτιστη· ήταν σκοτάδι πάνω από την άβυσσο, και πάνω στα νερά έπνεε Πνεύμα Θεού. ³ Τότε είπε ο Θεός: «Να γίνει φως»· κι έγινε φως. ⁴ Ο Θεός είδε ότι το φως ήταν καλό και το χώρισε από το σκοτάδι. ⁵ Το φως το ονόμασε «ημέρα» και το σκοτάδι «νύχτα». Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· πρώτη ημέρα.

⁶ Μετά είπε ο Θεός: «Στερέωμα να γίνει στα νερά ανάμεσα, για να χωρίζει νερά από νερά». ⁷ Έτσι κι έγινε· δημιούργησε ο Θεός το στερέωμα και χώρισε τα νερά που ήταν κάτω απ' αυτό, από κείνα που ήταν πάνω απ' αυτό. ⁸ Κι ονόμασε ο Θεός το στερέωμα «ουρανό». Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· δεύτερη ημέρα.

9 Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά.
10 καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. 11 καὶ εἶπεν ὁ Θεός· βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. 12 καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. 13 καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τρίτη.

14 Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἑνιαυτούς· 15 καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. 16 καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσων εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας. 17 καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς 18 καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τοῦ φωτός καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. 19 καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τετάρτη.

20 Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἔρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο οὕτως. 21 καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἔρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν, καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ

9 Τότε εἶπε ὁ Θεός: «Να συναχθοῦν σε ἕναν τόπο τα νερά που εἶναι κάτω ἀπὸ τον ουρανὸ, καὶ να φανεῖ ἡ στεριά». Ἔτσι κι ἐγένε. Τα νερά που ἦταν κάτω ἀπὸ τον ουρανὸ συνάχθηκαν στον τόπο τους, καὶ φάνηκε ἡ στεριά. 10 Κι ὠνόμασε ὁ Θεὸς «γη» τὴ στεριά, καὶ τὸ σύνναγμα των ὑδάτων τὸ εἶπε «θάλασσες». Καὶ εἶδε ὁ Θεὸς ὅτι ἦταν καλὸ. 11 Μετὰ εἶπε ὁ Θεός: «Να πρασινίσει ἡ γη: Να βλαστήσουν πάνω σ' αὐτὴν χορτάρια που να βγάζουν σπόρους, καὶ καρποφόρα δέντρα, που ἀνάλογα με τὸ εἶδος τους να κάνουν καρπούς, οἱ ὁποῖοι να περιέχουν τους σπόρους τους». Ἔτσι κι ἐγένε. 12 Πρασίνισε ἡ γη: Βλάστησε χορτάρια που ἐβγαζαν σπόρους ἀνάλογα με τὸ εἶδος τους, καὶ καρποφόρα δέντρα, που οἱ καρποὶ τους περιείχαν τους σπόρους τους, ἀνάλογα με τὸ εἶδος τους. 13 Καὶ εἶδε ὁ Θεὸς ὅτι ἦταν καλὸ. Ἦρθε τὸ βράδυ, ἦρθε τὸ πρωΐ· τρίτη ἡμέρα.

14 Τότε εἶπε ὁ Θεός: «Να γίνουν φωτεινὰ σώματα στο στερέωμα του ουρανοῦ, για να χωρίζουν τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὴ νύχτα, για να εἶναι σημάδια για τις εποχές, τις ἡμέρες καὶ τα ἔτη, 15 ὥστε ἀπὸ τὸ στερέωμα του ουρανοῦ να φωτίζουν τὴ γη». Ἔτσι κι ἐγένε. 16 Δημιούργησε ὁ Θεὸς τα δύο μεγάλα φωτεινὰ σώματα –τὸ μεγαλύτερο για να κυριαρχεῖ τὴν ἡμέρα, καὶ τὸ μικρότερο για να κυριαρχεῖ τὴ νύχτα· δημιούργησε καὶ τ' ἀστέρια. 17 Καὶ τα ἔβαλε ὅλα στο στερέωμα του ουρανοῦ για να φωτίζουν τὴ γη, 18 για να κυριαρχοῦν τὴν ἡμέρα καὶ τὴ νύχτα καὶ να χωρίζουν τὸ φῶς ἀπ' τὸ σκοτάδι. Καὶ εἶδε ὁ Θεὸς ὅτι ἦταν καλὸ. 19 Ἦρθε τὸ βράδυ, ἦρθε τὸ πρωΐ· τέταρτη ἡμέρα.

20 Τότε εἶπε ὁ Θεός: «Να γεμίσουν τα νερά με ζωντανές υπάρξεις πλήθος, καὶ να πετάνε πτηνὰ πάνω ἀπὸ τὴ γη προς τὸ στερέωμα του ουρανοῦ». 21 Ἔτσι δημιούργησε ὁ Θεὸς τα μεγάλα κήτη καὶ ὅλα τα εἶδη των ζωντανῶν ὀργανισμῶν, που κολυμποῦν καὶ γεμίζουν τα νερά. Επίσης δημιούργησε ὅλα τα εἶδη των πτη-

Θεός, ὅτι καλά. ²² καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς. ²³ καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα πέμπτη.

²⁴ Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἔρπετα καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος. καὶ ἐγένετο οὕτως. ²⁵ καὶ ἐποίησεν ὁ Θεός τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος αὐτῶν καὶ πάντα τὰ ἔρπετα τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλά.

²⁶ καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ γῆς γῆς. ²⁷ καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. ²⁸ καὶ εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς.

²⁹ καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὃ ἐστὶν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς, καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν. ³⁰ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ παντὶ ἔρπετῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως. ³¹ καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἕκτη.

νῶν. Καὶ εἶδε ὁ Θεός ὅτι ἦταν καλὸ. ²² Τα εὐλόγησε λοιπὸν ὅλα ὁ Θεός καὶ τοὺς εἶπε· «Να πολλαπλασιάσετε καὶ να γεμίσετε τὰ νερά των θαλασσῶν· καὶ τὰ πτηνὰ ας πληθαινῶν πάνω στη γη». ²³ Ἦρθε το βράδυ, ἦρθε το πρωί· πέμπτη ἡμέρα.

²⁴ Τότε εἶπε ὁ Θεός· «Να βγάλει ἡ γη κάθε εἶδος ζωντανοῦ οργανισμοῦ· Ὅλα τὰ εἶδη των ζῶων, των ερπετῶν καὶ των θηρίων». Ἔτσι κι ἐγένε. ²⁵ Δημιούργησε ὁ Θεός ὅλα τὰ εἶδη των αγρίων ζῶων, των ἡμερων ζῶων καὶ των ερπετῶν της γης. Καὶ εἶδε ὁ Θεός ὅτι ἦταν καλὸ.

²⁶ Μετὰ εἶπε ὁ Θεός· «Ἀς φτιάξουμε τον ἄνθρωπο σύμφωνα με την εἰκόνα τη δική μας καὶ την ὁμοίωση, κι ας ἐξουσιάζει στὴς θάλασσας τὰ ψάρια, στου οὐρανοῦ τὰ πτηνὰ, στα ζῶα καὶ γενικά σ' ὅλη τη γη καὶ στα ἔρπετα που σέρνονται πάνω σ' αὐτήν». ²⁷ Δημιούργησε, λοιπὸν, ὁ Θεὸς τον ἄνθρωπο σύμφωνα με τη δική του την εἰκόνα, «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» τον δημιούργησε, τοὺς δημιούργησε ἄντρα καὶ γυναίκα. ²⁸ Τοὺς εὐλόγησε καὶ τοὺς εἶπε· «Να κάνετε πολλὰ παιδιά, ὥστε να πολλαπλασιαστεῖτε, να γεμίσετε τη γη καὶ να κυριαρχήσετε σ' αὐτήν. Να ἐξουσιάζετε στὴς θάλασσας τὰ ψάρια, στου οὐρανοῦ τὰ πτηνὰ καὶ σε κάθε ζῶο που κινεῖται πάνω στη γη».

²⁹ Καὶ συνέχισε ὁ Θεός· «Να, ὅλα τὰ φυτὰ πάνω στη γη, που βγάζουν σπόρους, σας τα δίνω, καθὼς καὶ ὅλα τὰ δέντρα που ἔχουν καρπούς γεμάτους σπόρους· αὐτὰ θα εἶναι για τροφή σας. ³⁰ Καὶ ὅλα τὰ χλωρὰ χόρτα τα δίνω για τροφή στα ζῶα της γης, σε ὅσα πετοῦν στον οὐρανὸ καὶ σε ὅσα ἔρπουν στη γη κι ἔχουν ζωή». Ἔτσι κι ἐγένε. ³¹ Ὁ Θεός εἶδε τὰ δημιουργήματά του καὶ ἦταν ὅλα πάρα πολὺ καλά. Ἦρθε το βράδυ, ἦρθε το πρωί· ἕκτη ἡμέρα.

Γένεση, 1, 1-31.

[Κριτική ἔκδοση Ralrphs, Απ. Διακονία]

Η δημιουργία του κόσμου «εκ του μηδενός»

και η δημιουργία του ανθρώπου «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» Θεού

As συνεργαστούμε σε дуάδες ή ομάδες και ας αναζητήσουμε στα παρακάτω κείμενα ποιο είναι το νόημα των αναφορών «εκ του μηδενός» και «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» Θεού.

4 Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο· ἦ ἡμέρα ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ⁵ καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν· ⁶ πηγή δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. ⁷ καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.

8 Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. ⁹ καὶ ἐξάντελλεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναί γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ.

15 Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. ¹⁶ καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, ¹⁷ ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἦ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.

18 Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. ¹⁹ καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. ²⁰ καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ· τῷ

4 Ἔτσι, λοιπόν, δημιουργήθηκαν σταδιακά ο ουρανός και η γη. Την ημέρα που ο Κύριος ο Θεός δημιούργησε τη γη και τον ουρανό, ⁵ δεν υπήρχαν θάμνοι στη γη ούτε είχαν φυτρώσει χόρτα, γιατί ο Κύριος ο Θεός δεν είχε ακόμη βρέξει πάνω στη γη και δεν υπήρχε άνθρωπος για να καλλιεργήσει το έδαφος. ⁶ Από τη γη όμως ανέβλυζε νερό και πότιζε όλη την επιφάνεια του εδάφους. ⁷ Τότε ο Κύριος ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο από το χώμα της γης και φύσηξε μέσα στα ρουθούνια του πνοή ζωής. Έτσι έγινε ο άνθρωπος ζωντανός.

8 Ὑστερα ο Κύριος ο Θεός φύτεψε έναν κήπο στην Εδέμ προς την ανατολή, όπου έβαλε τον άνθρωπο που είχε πλάσει. ⁹ Έκανε να βλαστήσουν από τη γη όλα τα είδη των δέντρων. Ήταν ωραία στην εμφάνιση και οι καρποί τους ήταν εύγευστοι. Στη μέση του κήπου ήταν το δέντρο της ζωής· εκεί ήταν και το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού.

Γένεση, 2, 4-9. Κείμενο Ο'.

15 Πήρε, λοιπόν, ο Κύριος ο Θεός τον άνθρωπο και τον έβαλε μέσα στον κήπο της Εδέμ για να τον καλλιεργεί και να τον προσέχει. ¹⁶ Του έδωσε αυτήν την εντολή: «Απ' όλα τα δέντρα του κήπου μπορείς να τρως. ¹⁷ Από το δέντρο όμως της γνώσης του καλού και του κακού να μη φας· γιατί την ίδια μέρα που θα φας απ' αυτό, εξάπαντος θα πεθάνεις».

18 Ο Κύριος ο Θεός είπε: «Δεν είναι καλό να είναι ο άνθρωπος μόνος. Θα του φτιάξω έναν σύντροφο όμοιον μ' αυτόν». ¹⁹ Ο Κύριος έπλασε από το έδαφος όλα τα ζώα του αγρού και τα πτηνά του ουρανού και τα έφερε μπροστά στον άνθρωπο, για να δει πώς θα τα ονομάσει. Και ό,τι όνομα έδινε ο άνθρωπος σε κάθε ζωντανή ύπαρξη, αυτό ήταν και το όνομά της. ²⁰ Έδωσε ονόματα σε όλα τα ζώα, στα πτηνά του ουρανού και στα άγρια θηρία. Για τον άνθρωπο όμως δεν βρέθηκε σύντροφος όμοίος

δὲ Ἀδάμ οὐχ εὐρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ.

²¹ καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἕκτασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὑπνωσε· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. ²² καὶ ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ.

²³ καὶ εἶπεν Ἀδάμ· τοῦτο νῦν ὅστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη. ²⁴ ἔνεκεν τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ²⁵ καὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοί, ὃ τε Ἀδάμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦσχύνοντο.

του. ²¹ Τότε ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τον ἐρίξε σε βαθύ ύπνο κι αποκοιμήθηκε· πήρε μία ἀπὸ τις πλευρές του καὶ τὴ θέση της τὴ συμπλήρωσε με σάρκα. ²² Μετά, ἀπὸ τὴν πλευρά που πήρε ἀπὸ τον Ἀδάμ, σχημάτισε μια γυναῖκα καὶ τὴν οδήγησε σ' αὐτόν.

²³ Τότε ὁ Ἀδάμ εἶπε: «Αὐτὸ ἐπιτέλους εἶναι κόκαλο ἀπὸ τα κόκαλά μου καὶ σάρκα ἀπὸ τὴ σάρκα μου. “Γυναῖκα” αὕτη θα λέγεται, γιατί ἀπ' τὸν ἀντρα πάρθηκε». ²⁴ Γι' αὐτόν τὸ λόγο θα εγκαταλείπει ὁ ἀντρας τὸν πατέρα του καὶ τὴ μητέρα του καὶ θα ἐνώνεται με τὴ γυναῖκα του· θα γίνονται ἕνας ἄνθρωπος. ²⁵ Ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ γυναῖκα του ἦταν καὶ οἱ δύο γυμνοὶ καὶ δὲν ντρέπονταν.

Γένεση, 2, 15-25. Κείμενο Ο'

Δημιουργία του ἀνθρώπου

Ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ ορατὴ καὶ ἀόρατη φύση, με τὰ ἴδια του τὰ χέρια κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ομοίωση, ἀπὸ τὴ γῆ, ἀφοῦ διέπλασε τὸ σῶμα καὶ ἀφοῦ του ἔδωσε λογικὴ καὶ νοερὴ ψυχὴ με τὴ δική του πνοή, αὐτὸ που ἀποκαλοῦμε θεία εἰκόνα· γιατί τὸ “κατ' εἰκόνα” φανερώνει τὴ νοερὴ καὶ αὐτεξούσια φύση, ἐνῶ τὸ “καθ' ομοίωσιν” τὴν κατὰ τὸ δυνατὸ ομοίωση στὴν ἀρετή. Τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ πλάστηκαν ταυτόχρονα, καὶ ὄχι τὸ ἕνα πρῶτα καὶ τὸ ἄλλο ὕστερα κατὰ τις φλυαρίες τοῦ Ωριγένη. Ὁ Θεός, λοιπόν, δημιούργησε τὸν ἄνθρωπο ἄκακο, εὐθύ, ἐνάρετο, ἄλυπο, ἀμέριμνο, λαμπρυνόμενο με κάθε ἀρετή, στολισμένο με ὅλα τὰ ἀγαθὰ, σαν ἕνα δεῦτερο κόσμος, μικρὸ σε μεγάλο, ἄλλον ἄγγελο, μικτὸ προσκυνητὴ, ἐπόπτη τῆς ορατῆς κτίσεως, μύστη τῆς νοητῆς, βασιλιά τῶν ὄσων βρισκονται στὴ γῆ, βασιλευόμενο ἀπὸ πάνω, ἐπίγειο καὶ οὐράνιο, πρόσκαιρο καὶ ἀθάνατο, ορατὸ καὶ νοούμενο, μέσον μεγαλείου καὶ ταπεινότητος, τὸν ἴδιο πνεῦμα καὶ σάρκα, σάρκα για τὴν ἐπαρση, πνεῦμα για τὴ χάρη, τὸ πρῶτο για νὰ πάσχει ἀπὸ τὴ σάρκα καὶ νὰ θυμάται καὶ νὰ διαπαιδαγωγεῖται, τὸ δεῦτερο για νὰ μένει με τὴ χάρη στὸν Θεό καὶ νὰ δοξάζει τὸν εὐεργέτη, νὰ φιλοτιμεῖται για τὸ μεγαλεῖο, νὰ περνᾷ ἐδῶ τὴ ζωὴ του, δηλαδή στὴν παρούσα φάση, καὶ ἀλλοῦ νὰ ἐξέρχεται στὸν μελλοντικὸ αἰῶνα, καὶ πέρας τοῦ μυστηρίου νὰ θεώνεται με τὴν τάση πρὸς τὸν Θεό, νὰ θεώνεται ὁμως με τὴ μετοχὴ στὴ θεία λάμψη καὶ ὄχι νὰ μεταβαίνει στὴ θεία οὐσία.

Ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, ψηφιδωτό, καθεδρικός ναὸς Μονρεάλε, 12ος αἰ.

Ἰωάννης Δαμασκηνός, *Ἐκδοσις ἀκριθῆς τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως*, 12 (26), Μτφρ. Ν. Μαρσοῦκας, Θεσσαλονίκη, 1976, σσ. 151-153.

Θεϊκὴ ἀγάπη καὶ δημιουργία τοῦ κόσμου

“Σὺ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες” (Λειτουργία τοῦ αγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστό-

μου). Οι λέξεις “ἐκ τοῦ μὴ ὄντος”, δηλώνουν, πρώτο και κύριο, ὅτι ὁ Θεός δημιούργησε τὸ σύμπαν με μὴ πράξη τῆς ἐλεύθερης θέλησής του. Τίποτε δὲν τον πίεσε νὰ δημιουργήσῃ. Τὸ διάλεξε νὰ τὸ κάνει. Ὁ κόσμος δὲν δημιουργήθηκε ἀσκοπα ἢ ἀπὸ ἀνάγκη, ἀλλὰ εἶναι ἡ συνέπεια τῆς θεϊκῆς ἐκλογῆς...

Τὸ κίνητρο τοῦ Θεοῦ γιὰ δημιουργία εἶναι ἡ ἀγάπη του. Ἀντὶ νὰ πούμε ὅτι δημιούργησε τὸ σύμπαν ἀπὸ τὸ μὴδὲν, θὰ ἔπρεπε νὰ πούμε ὅτι τὸ δημιούργησε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν εαυτό του, που εἶναι ἀγάπη. Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ σκεφτόμαστε τὸν Θεὸ σαν Κατασκευαστὴ ἢ τὸν Θεὸ σαν Τεχνίτη, ἀλλὰ τὸν Θεὸ σαν Εραστή. Τὸ νὰ ἀγαπᾶς σημαίνει νὰ μοιράζεσαι, ὅπως τόσο καθαρὰ μας ἔχει δεῖξει τὸ τριαδικὸ δόγμα: ὁ Θεός δὲν εἶναι μόνο ἓνας ἀλλὰ ἓνας μέσα σὲ τρεῖς, ἐπειδὴ εἶναι μὴ κοινωνία προσώπων που μετέχουν με ἀγάπη τὸ ἓνα στὸ ἄλλο... Ἀπὸ ἐκούσια ἐκλογή ὁ Θεός δημιούργησε τὸν κόσμον, με “ἐκστατική” ἀγάπη, ἔτσι ὥστε νὰ υφίστανται ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο ἄλλες υπάρξεις γιὰ νὰ μετέχουν στὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀγάπη που εἶναι δικά του...

Σαν καρπὸς τῆς ἐλεύθερης θέλησης καὶ τῆς ἐλεύθερης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἀναγκάσιος, δὲν εἶναι αὐτάρκης, ἀλλὰ σχετικὸς καὶ ἐξαρτημένος... Ἡ ὑπαρξὴ εἶναι πάντα ἓνα δῶρο ἀπὸ τὸν Θεὸ, ἓνα ἐλεύθερο δῶρο τῆς ἀγάπης του, ἓνα δῶρο που ποτὲ δὲν παίρνεται πίσω, ἀλλ’ ὀπωσδήποτε ἓνα δῶρο, ὄχι κάτι που κατέχουμε με τὴ δική μας δύναμη... Ὅλα τὰ δημιουργήματα πηγάζουν ἀπὸ τὸν Θεὸ, ἔχουν τὶς ρίζες τους στὸν Θεὸ καὶ βρίσκουν τὴν προέλευσή τους καὶ τὴν πλήρωσή τους σὲ αὐτόν. Ὁ Θεός μόνο εἶναι τὸ οὐσιαστικὸ ὄνομα, ὅλα τὰ δημιουργήματα εἶναι ἐπίθετα...

Ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας γιὰ τὴ δημιουργία, ἐπομένως, δὲν εἶναι νὰ προσγράψουμε ἓνα χρονολογικὰ ἐναρκτήριο σημεῖο στὸν κόσμον, ἀλλὰ νὰ βεβαιώσουμε ὅτι ὁ κόσμος ἐξαρτᾶ τὴν ὑπαρξή του ἀπὸ τὸν Θεὸ. Ὅταν ἡ Γένεση διατυπώνει “Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν” (Γέν. 1, 1), ἡ λέξη “ἀρχὴ” δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθεῖ ἀπλῶς με τὴν χρονικὴ σημασία, ἀλλὰ ὡς δηλωτικὴ του ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἡ διαρκὴς αἰτία καὶ τὸ στήριγμα ὅλων τῶν πραγμάτων....

“Ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἀνθρώπος”, βεβαιώνει τὸ Ταλμούδ καὶ ὁ Ἅγ. Εἰρηναῖος διαπιστώνει τὸ ἴδιο: “Ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἓνας ζωντανὸς ἀνθρώπος”... Ἡ μοναδικὴ θέση τοῦ ἀνθρώπου στὸν κόσμον φαίνεται πάνω ἀπ’ ὅλα, ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἔχει φτιαχθεῖ “κατ’ εἰκόνα καὶ καθ’ ὁμοίωσιν” τοῦ Θεοῦ... Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸν ἀνθρώπο υποδηλώνει τὸ κάθε τι που ξεχωρίζει τὸν ἀνθρώπο ἀπὸ τὰ ζῶα, που τὸν κάνει με τὴν πλήρη καὶ ἀληθινὴ ἔννοια πρόσωπο – ἓναν ἠθικὸ παράγοντα ἰκανὸ γιὰ τὸ σωστὸ καὶ τὸ λάθος, ἓνα πνευματικὸν προικισμένον με ἐσωτερικὴ ἐλευθερία. ... Ἡ “εἰκόνα” εἶναι αὐτὸ που ὁ ἀνθρώπος κατέχει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ που του δίνει τὴ δύναμη νὰ ξεκινήσῃ τὴν πνευματικὴ του πορεία: ἡ “ὁμοίωσις” εἶναι αὐτὸ που ἐλπίζει νὰ ἀποκτήσῃ στὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ του.

Γουέαρ, Κ., Ἐπίσκοπος Διοκλείας, *Ὁ Ὀρθόδοξος δρόμος*, Ἐπτάλοφος, Ἀθήνα, 1982, σσ. 51-53 καὶ 59-60.

Οι αντιλήψεις γιὰ τὴν προέλευση τοῦ κόσμου ὡς παράγοντας πίστεως πρὸς τὸν Θεὸ.

Συνθέσεις καὶ ἀντιθέσεις στὸ ζήτημα τῆς δημιουργίας

Ἀφοῦ μάθουμε περισσότερα γιὰ τὴ σχέση πίστεως καὶ ἐπιστήμης, στὴ συνέχεια, με βάση τὶς γνώσεις μας, ας συζητήσουμε τὰ δύο ἐρωτήματα που ἀκολουθοῦν, ἐκφράζοντας τὰ ἐπιχειρήματά μας:

- Τα ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα γιὰ τὴν κατανόηση τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης τῆς δημιουργίας ἐπηρεάζουν τὴν πίστη;
- Μειώνεται ὁ θαυμασμός μας γιὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἀν βρεθεῖ ὁ τρόπος με τὸν ὁποῖο ἐγίνε κάποιον ἀπὸ τὰ θαυμαστά αὐτὰ ἔργα;

Σχέσεις πίστεως καὶ ἐπιστήμης

Καταρχὰς πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι δὲν ὑπάρχει θέμα ἀντίθεσης ἢ σύγκρουσης μεταξύ τους. Πίστη καὶ ἐπιστῆμη εἶναι δύο μεγάλα πνευματικὰ μεγέθη ἀλληλοσυμπληρούμενα καὶ ὄχι ἀλληλοαπο-

κλειόμενα. Είναι δυο εκδηλώσεις του ανθρώπινου πνεύματος που κινούνται σε διαφορετικά επίπεδα. Επιστήμη και θρησκεία έχουν αυτόνομες περιοχές ενδιαφερόντων και έρευνας· ανταποκρίνονται σε διαφορετικές αξιολογικές ροπές και ανάγκες της ενιαίας ανθρώπινης ύπαρξης. Η επιστήμη ερευνά τα μυστήρια της δημιουργίας, ασχολείται με το επιστητό, ενώ η θρησκεία ασχολείται με το μυστήριο του Δημιουργού, το υπεραισθητό. Είναι δύο κύκλοι εφαιπτόμενοι ή και τεμνόμενοι, αλλ' όχι ταυτιζόμενοι ή συγκρουόμενοι. Επομένως, η σχέση πίστης και επιστήμης δεν μπορεί να είναι αντιθετική ή εχθρική, αλλά διαλεκτική. Κι αυτό γιατί έχουν κοινή αφετηρία την πνευματική υπόσταση του ανθρώπου και ουσιαστικά στοχεύουν στην κατάκτηση της αλήθειας και την εξασφάλιση της ευτυχίας του. Κρίνονται όμως, μαζί ή χωριστά, από το κατά πόσον οδηγούν τον άνθρωπο στον εξανθρωπισμό του ή στον απανθρωπισμό του.

Όταν η καθεμιά περιορίζεται στον χώρο της αρμοδιότητάς της, δεν υπάρχει θέμα σύγκρουσης ή αντίθεσης. Αν παλαιότερα παρουσιάστηκαν κάποιες περιπτώσεις αντιπαράθεσης, αυτό οφείλεται σε ιδεολογικές προκαταλήψεις ορισμένων επιστημόνων, οι οποίοι υπερέβησαν τα όρια της επιστήμης και ασχολήθηκαν με υπερφυσικά ζητήματα. Άλλοι πάλι στην περίοδο του Διαφωτισμού θεοποίησαν το λογικό, ενώ άλλοι απέρριψαν εκ των προτέρων ό,τι σχετίζεται με θέματα μεταφυσικής. Πιθανόν επίσης κάποιοι χριστιανοί να αντιμετώπισαν με δυσπιστία και καχυποψία τις επιστημονικές θεωρίες και ανακαλύψεις, νομίζοντας ότι κινδυνεύει η πίστη τους.

Με όλα τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η πίστη και η επιστήμη δε συγκρούονται, γιατί:

1. Η επιστήμη ερευνά τον αισθητό, το φυσικό κόσμο, ενώ η θρησκεία «περιγράφει» τον υπεραισθητό, τον υπερφυσικό κόσμο.
2. Η επιστήμη ερευνά το πώς έγινε ο κόσμος καθώς και τους φυσικούς νόμους που ρυθμίζουν τη λειτουργία του, ενώ η θρησκεία ασχολείται με το ποιος και γιατί δημιούργησε τον κόσμο. Εφόσον απαντούν σε διαφορετικά ερωτήματα, επόμενο είναι ότι δε δικαιολογείται αντίθεση ή σύγκρουση, αλλά μάλλον συνεργασία.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκείματα*
Β' Γενικού Λυκείου, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής ΙΤΥΕ «Διόφαντος»,
Αθήνα, 2011, σσ. 198-199.

Από την Εξαήμερο του Μεγάλου Βασιλείου

Οὐ γὰρ ἐλάττωται ἢ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἔκπληξις, ἐπειδὴν ὁ τρόπος καθ' ὃν γίνεται τι τῶν παραδόξων ἐξευρεθῆ.

[Δεν μειώνεται ο θαυμασμός μας για τα έργα του Θεού, αν βρεθεί ο τρόπος με τον οποίο έγινε κάποιο από τα θαυμαστά αυτά έργα].

Μ. Βασίλειος, *Ομιλία εις την Εξαήμερον*, 10 | PG 29, 25^Α.

Η ευθύνη του ανθρώπου έναντι της δημιουργίας

Χρησιμοποιώντας όσα μάθαμε στην ενότητα αυτή, ας συζητήσουμε τι σημαίνει για εμάς και για τον κόσμο η παρακάτω αναφορά.

Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν (Γέν. 2, 15).

[Πῆρε λοιπὸν ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖο ἔπλασε, καὶ τὸν ἔβαλε στὸν κήπο τῆς Εδέμ γιὰ νὰ τὸν καλλιεργεῖ καὶ νὰ τὸν φυλάσσει].

Σκηνές από τη δημιουργία του κόσμου.
Ψηφιδωτά από τη Βασιλική του Αγίου Μάρκου, Βενετία.

